

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sun days and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostor, 2657 So. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII.

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 27. junija (June 27), 1925.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 150

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PRIPRAVE ZA BOJ MED EVOLUCIJO IN BIBLIJO

Prof. Scopes bo imel na svoji strani enajst znanstvenikov, Bryan pa armado duhovnikov. —Malone je povedal Bryanu nekaj gorkih. Bryan misli, da je božji konfident in izrablja vero v svoj dobiček.

Dayton, Tenn.—Dudley Field Malone, eden braniteljev profesorja Scopesa v epohalnem evolucijskem procesu, je 25. t. m. objavil listo ameriških znanstvenikov, ki nastopijo kot priče pred sodiščem v prid Scopesu. Na listi je enajst znanstvenikov, ki so:

Dr. Henry Fairfield Osborn, predsednik naravoslovskega muzeja v New Yorku, raziskovalni profesor zoologije na Columbia univerzi in avtor mnogih znanstvenih knjig o razvoju življenja in človeka.

Dr. Edwin Conklin, profesor biologije na Princeton univerzi in avtor dela Direction of Human Evolution.

Michael Pupin, profesor elektromehanike na Columbia univerzi in sloveč avtor, učenjak in izumitelj žičnih zvitočkov, ki so omogočili telefon na distance.

Profesor Kirkley F. Mather, šef geološkega oddelka na Harvard univerzi in vodilni geolog v Ameriki.

Prof. Maynard M. Metcalfe, Oberlin college, Ohio.

Prof. L. F. Rettger, biolog na Yale univerzi.

Prof. Arthur M. Miller, geolog na Kentucky univerzi.

Prof. Henry Higgins Lake, Kansas univerza.

Dr. Ed. L. Rice, prof. biologije na Wesleyan univerzi, Ohio.

Dr. J. G. Lipman, biolog, Rutgers college.

Dr. Ward J. MacNeal, šef biologije na nadaljevalnem tečaju medicinske šole v New Yorku.

Chattanooga, Tenn.—William Jennings Bryan je diktator ameriškega ljudstva v verskem mišljenju. Ljudstvo bi moralo s splošnim glasovanjem odločiti, da li potrebuje takšno diktaturo in baš Bryana kot diktatorja.

Tako je dejal 25. t. m. Dudley Field Malone, odvetnik in eden zagovornikov prof. Scopesa.

Malone je rekel, da je tudi on kristjan in veruje v Krista. Nikdar pa še ni delal denarja in koval dobička iz svoje vere kakor dela Bryan. Bryan je usilil ljudstvo države Tennessee famozni zakon proti poučevanju evolucije v javnih šolah; Bryan se je sam imenoval direktorja vseh resne in pravičnosti in nadel si je vlogo nezmotljivca; Bryan si domišlja, da ga je Bog imenoval svojim konfidentom (zaupnikom) in mu poveril vodstvo, križarske vojne proti vsemu, kar on (Bryan) smatra v svoji plitvi domišljiji za protikristjansko.

Malone je nadalje dejal, da se tennesijski protievolucijski zakon tiče vse Amerike in zato je on prišel v Tennessee pobijati ta zakon. Končno je rekel, da Amerika trpi na takozvanih dobrih ljudeh, ki v svoji ignoranci hočejo rešiti duše nas vseh, dasi mi ne potrebujemo njihove rešitve.

Chicago, Ill.—Clarence Darrow, ki bo vodil zagovornišvo Scopesa v sodni dvorani, je ob svojem povratku v Chicago dejal, da bo poleg znanstvenikov nastopilo tudi večje število modernističnih duhovnikov proti Bryanu in tennesiskemu zakonu. Vsi ti duhovni, ali bolje pastori, verujejo v razvoj človeka iz nižjih form. Na drugi strani bo imelo tožiteljstvo četo fundamentalističnih duhovnov, ki vztrajajo, da je bil človek ustvarjen natančno tako kakor piše biblija. Sodna bitka bo zanimiva.

Agitiranje za "Prosveto"

Prezled dnevnih dogodkov

Amerika.

La Follette je zapustil \$68,000 premoženja in \$29,000 dolga.

Razstrelba podrla gledališče v Kansas Cityju; čez 30 mrtvih. Malone, Scopesov zagovornik, je objavil imena enajstih znanstvenikov, ki bodo pričali v prid obtožencu.

Izobrazba rudarjev v Illinoisu. Američan izjavil v Parizu, da tajnik Mellon tudi servira vino gostom.

Po svetu.

Jugoslavija zaprla meje Bolgariji.

Nekrvava vojaška revolta na Grškem strmoglavila vlado.

Japonska se baje pripravlja na vojno s Kitajci; štrajk v Sangaju je deloma končan.

Sovjetska vlada daje jetnikom dopust.

Liberalna vlada v Novi Škottiji poražena.

Eksplodizija v gledališču v Kansas Cityju

Trideset do 40 mrtvih in mnogo ranjenih, ko so se strop in stene zrušile na gledalce. Požar je uničil poslopje.

Kansas City, Mo.—Eksplodizija in požar sta v četrtek zvečer uničila poslopje z gledališčem Gillis na severni strani mesta. Gasilci in reševalci, ki so bili na delu vso noč, so v petek zjutraj domnevali, da je 30 do 40 oseb našlo smrt v razvalinah. Mnogo je pobitih in ožganih. Eden gasilec je bil ubit in dva težko ranjena, ko je njihov po čisti drveči trk tresel ob telefonski stebere.

V gledališču je okrog sto oseb gledalo film, ko je silna razstrelba dvignila strop in galerija je padla na gledalce spodaj. V istem hipu so se zrušile stene in hkratu so jeziki plamena svigrali po vsem poslopju. Gledalci so v strašni paniki bežali proti izhodu, a težko se je polovica rešila smrti. Štirinajst prodajalnic v poslopju je bilo tudi uničenih in sosednja poslopja so v razvalinah.

Vzrok eksplozije še ni znan. Po nekem poročilu je bila razstrelba v restavraciji pod gledališčem, po drugem pa v lekarni. Število človeških žrtev je morda veliko večje kot se še zdaj domneva; nekaj ljudi je bilo tudi v restavraciji. Zdjaj razkopavanja razvaline in iščejo mrtlice, kolikor jih ni dokraja zgorelo.

Jugoslavija je zaprla mejo Bolgarem

Belgradska vlada se maščuje nad Bolgarijo, ker je več Srbov izginilo po eksploziji v katedrali.

Sofija, 26. jun. — Jugoslovanska vlada je večerj zaprla mejo ob Bolgariji. Noben Bolgar ne sme čez mejo, toda tvor ima pristo pot. Bolgari, ki se nahajajo v Jugoslaviji, smejo oditi domov, ampak nazaj ne smejo več.

Jugoslavija se je s tem ukrepom maščevala na Bolgariji radi svetokralške katastrofe, po kateri je več Srbov v Sofiji izginilo in bolgarska vlada ne more ali noče dati informacij o njihovi usodi.

Nove smrtno obsodbe v Sofiji.

Sofija, 26. jun. — Vojno sodišče, ki se vedno procesira komuniste glede svetokralške eksplozije, je večerj obsodilo nadaljnjih sedem oseb na smrt, sedem drugih pa v zapor.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalno. Južnopoladni vetrovi. Soince izide ob 5:16, zaide ob 8:29.

IZOBRAZBA PRENOGARJEV V ILLINOISU

Nova šola za odrasle in za glavni cilj, da se rudarji izpopolnijo v poznavanju razrednega boja.

Waukegan, Ill. — (F. P.)

Na tretjem interkolegialnem forumu v tem mestu je Tom Tippet, početnik in ravnatelj poiskunske šole za odrasle v Tailorvillu, Ill., razlagal o izobraževalnem delu rudarske unije po južnem Illinoisu. Povedal je, kako blagodejno vpliva izobrazba na nezaposlene rudarje in lokalne uradnike. Treba je rudarje naučiti, da se bodo znali zavedno zoperstaviti podjetnikom in tlačiteljem pokazati zobe.

"Mi učimo," je rekel Tippet, "da je osnovna naloga delavstva boj proti podjetništvu in izpodrinjenje privatnega kapitala. Naša izobrazba sloni na razrednem boju. Naši rudarji se ne učijo etikete, kako se sme ali ne sme sresti juha; učijo se, kako se dobi juha. Nam ni zato, da bi pomagali dijakom iz delavskega razreda, temveč jih hočemo naučiti, da bodo znali pomagati podstaviti lastujoči razred ob business.

Tailorvillski rudarski izobraževalni oddelki, ki je združen s delavskim izobraževalnim uradom, dobiva podporo od podstriktne unije. Delo je organizirano v sedmih razredih. Ravnatelj šole obišče vsaki teden vse okrožje, vodi razrede in uvaja predavatelje, ki pridejo od zunaj ter so vsaki mesec vsaj po enkrat na vrsti. Med povabljenimi govorniki so že bili taki kot Scott Nearing, Oscar Ameringer, David Saposs, Benjamin Stollwerk in drugi.

Zdjaj je vpisanih v šolo dvesto rudarjev, a k mesečnim predavanjem pa jih pride veliko več. Da se že kažejo dobre posledice tega šolanja, je jasno. Tippet je povedal, kako se rudarji pripravljajo iz šole s govori v razne kraje. To bo nekakša predstava proti patrijotičnemu hvalešanju političarjev na dan 4. julija.

Dnevno se šola ukvarja s poukom iz zgodovine, sociologije in propagandnimi spisi.

Uboga sveta trojica!

Vzlic milijonom, toži njena duhovščina o siromaštvu.

New York. — (F. P.) — Cerkev svete trojice je v lanskem proračunu imela za \$13,972,551.15 aktiv. Njeno premoženje v posestvu je znašalo \$257,825.71, gotovina na bankah \$448,085.17, drugo pa je v bonlih, naprej plačani zavarovalnici, obrestih in drugem.

Fara svete trojice v New Yorku ni "bogata cerkev", kakor to razume duhovščina, ki služi bogatašem, ali da je med njenimi farani veliko številu bogatašev. Cerkev svete trojice ima malo zemlje, naglašava vedno dekan, dasi nepremičnine prinašajo lično vsotico, od katere se vsako leto da odmerek na stran za morebitne potrebe v sili in pa za počaščenje svete trojice. Neki Stetson je častital cerkvi svete trojice, da je njen business na zdravi podlagi, ko spravlja denar, da bo izboljšala razna poslopja, katera ji prinašajo denar.

Cerkev svete trojice v New Yorku si je pridobila toliko bogastva v 228 letih obstoja kot nezastužen dohodek. Seveda je vodstvo fare potrošilo mnogo denarja za svoje razširjenje delokroga. Tako sedaj na primer vedno hodi duhovščina te cerkve med delavce v newyorški downtown, da ji pridiga pokorščino in zveličanje na onem svetu.

Vsekakor se fara svete trojice baha s svojo dobrodelnostjo, ampak nikoli ne pove, koliko na-

La Follette je zapustil ženi \$39,000

Premoženje je vredno \$68,000, dolžan je pa bil \$29,000. Zapustil je farmo, knjižnico in list.

Madison, Wis.—Senator Robert M. La Follette je zapustil \$68,000 premoženja in \$29,000 dolga, kakor se glasi njegova oporoka, ki je bila v četrtek predložena zapuščinskemu sodišču. Čistega ostane \$39,000 in vse dobi vdova.

La Follettovo premoženje obstoji iz farme Maple Bluff, ki se čeni na \$48,000 in osebne lastnine, v katero spada politična revija "La Follette's Magazine", zavarovalnica in velika knjižnica; vse skupaj se čeni na \$20,000. Od dolgov je \$20,000 vknjižbe na farmi in \$9,000 privatnih dolgov.

Vojaška revolta strmoglavila grško vlado

Nekrvava vstaja v Atenah in Solunu je v nekaj urah prinesla Grkom novo vojaško vlado.

Atene, Grčija, 26. jun.—Grška vlada pod predsedstvom Michalakopoulou je bila večerj zjutraj strmoglavljena in zvečer je že bila v sedlu nova vlada pod vojaško kontrolo.

Vojaška revolta je izbruhnila ob petih zjutraj v Atenah in Solunu. Rebelne čete so izstrelile nekaj popolnoma neškodljivih salv a slepmi naboji in zasedle bizjanske urade. General Pangalos, bivši vrhovni poveljnik grške armade in nekaj časa vojni minister, je v gotovim številom častnikov okupiral vojašnice in nato je dal vladi ultimatum, naj poda oktavko. Istočasno se je admiral Hadjikiakos s delom pomorščakov polastil bojne mornarice in dal vladi enak ultimatum. Puč je bil dobro zasnovan v armadi in mornarici.

Ob petih popoldne je gen. Pangalos okupiral vojno ministrstvo. Vlada je podala ostavko in začasní predsednik grške republike, admiral Kondoriotis, je povabil Papanastasiona, bivšega premijerja, naj organizira novo vlado. Admíral Hadjikiakos je mornarični minister. Papanastasion najbrž ne bo dolgo premijer, ker hoče general Pangalos to mesto.

Vsi voditelji vojaškega puča so republikanci.

Kaj ima Chaplin: sina ali hčer?

Los Angeles, Cal. — Charlie Chaplin, kralj filmskih komedijantov, je dobil še zadnji mesec dedišča svojih milijonov, če bo živel — toda še danes ne ve rado vedna javnost, kaj je sin ali hči, Chaplin in Lita sta poročena sedem mesecev. Dete je bilo rojeno enkrat v maju. Reporterji so že tisočkrat obiskali njegovo gradič podobno stanovanje v Beverly Hillsu, a vse zaman. Vrata so jim zaprta in nihče noče povedati, kje je mlada mati in katerega spola je dete. Mlsterji, ki pa ni komični!

340 oseb obočenih v 24 letih v Angliji.

London. — Od leta 1901. je bilo v Angliji obočenih 340 oseb. V tem času je bilo 621 oseb — 545 moških in 76 žensk — obojenih na smrt.

redi profita s svojim "dobrodelstvom". Tako je na primer skrbno molčala, da je lansko leto naredila \$16,756.32 kot čisti profit. Ta vsota pa je bila potrošena za vzdrževanje osem cerkva in kapel, katere so zopet prinesle še več denarja. Sveta trojica je prešla samo najemnine \$1,146.384.97, \$45,825.13 pa je izterjala od stanovalcev po njenih poslopjih, kateri so največ inozemski delavci, ki služijo svoj bori zaslužek po-pristanjskih.

PREUDARNO POSTOPANJE SOVJ. VLADE

KMETE JE POSLALA IZ JEC DOMOV, DA POMAGAJO PRI DELU.

Poleg tega so vsi jetniki dobili po dva tedna dopusta.

Moskva. — (F. P.) — Ravnatelj je v Uniji sovjetskih republik izdal dekret, na podlagi katerega bodo vsi kmeti izpuščeni iz ječ za tri mesece, da lahko gredo domov in obdelajo svoja polja. Posebni odbor gre po ječah, ki bo izpustil vse, kateri se niso zasilno obnašali med časom njih zaporov. Tudi zločinci, ki so izvršili umor in so obsojeni nekateri čelo na do smrtno ječo, bodo izpuščeni na ta kmečki dopust. Jetniki se povrnejo domov brez vsake strahu in na svojih občinah se registrirajo vsako toliko časa. Čas, katerega bodo preživeli na domih, jim bo uračunan, kakor bi bili zaprti, torej zniža njih zapor za najmanj tri mesece.

Poleg te pomoči za kmete pa so sovjetski jetniki deležni še drugih udobnosti. Vsak bo dobil po dva tedna dopusta vsako leto, če le v pretečenem letu ne bo iz njegovega zaporov zaplilov, da se ni spodobno obnašal. Tudi politični jetniki so kakor drugi deležni tega privilegija. Če jetnik nimajo svojega doma, pa lahko vzame iz ječe dopust na vlačna letovišča in sanatorije na Krimu.

Karl Brannin piše svoje začetnje, ko je pred kratkim šel skozi ječo Sokoljanki v Moskvi. On piše, da se mu je zdelo kakor da koraka skozi tovarno svobodnih delavcev. V tesarski delavnici, tovarni mila, likalnici in v stopah za oves, povsod se jetniki obnašajo kakor delavci v tovarnah. Vsaka sta bili samo dve straži in še tisti nista nosili vidnega orožja (po žepih imajo skrite samokrese). Ena izmed treh tovarov za fotografske plošče v Rusiji je tudi v ječi. Njena produkcija je velika in jetniki pa so tam plačani bolje kot v katerikoli drugi ječi. Vsi jetniki delajo po osem ur, prejema pa unijško mazo. Na ta način torej nič ne konkurirajo z organiziranim delavstvom. Del nizde jetnika gre njegovi družini, a njemu samemu pa je dovoljeno, da sme porabiti določen del za posebno hrano in razne potrebase, ki jih dobi v jetniški trgovini.

V ječi je Leninov prostor, kakor imenujejo okrašen poslopje, ki jim služi za knjižnico in gledališče kakor tudi učilnico. Na dvorišču pa je igrišče za šport. Bolnišnica ječe je pod nadzorstvom večkega zdravnika, kateri tudi preišče vsakega novega jetnika in odloči, kako delo bo opravljal. V ječi so tudi celice za poedince, katere pa redko uporabljajo. Po vsaki ječi imajo po pol ure pokoja na dvorišču.

Naravnost presenetljivo je za obiskovalca, ko pride v tako nenavadno ozračje. Nadzornik je, če je prišel z obiskovalci, je pozdravil skupino jetnikov s klicem: "Zdravstvujete, sodrugii!"

Jetniški sistem v Rusiji sloni na protekciji družbe pred zločinci. Je pa reformatorski tako, da se po ječah ustvarjajo za narod produktivni državljani. Država ima odbore, kateri preskrbijo zaposlenost izpuščenim jetnikom.

GOSJI KORAK PO ŠOLAH.

Washington, D. C. — Državni zakoni, ki regulirajo inštrukcije po ameriških javnih šolah in so bili sprejeti leta 1922-23, so bili natisnjeni med drugimi šolskimi postavami kot buletin zveznega urada za šolstvo št. 2. Pouk zvezne konstitucije se zahteva od 21 držav ter je priporočen v Teksasu, dočim je pouk o izjavi neodvisnosti zahtevan samo v Minnesoti.

Japonska se pripravlja na vojno s Kitajsko

Stavka v Sangaju je deloma končana. Ameriški trgovci zahtevajo intervencijo. Kantonske oblasti izjavljajo, da so Angličani izvali krvavo bitko.

London, 26. jun. — Brzojavke iz Bombaja sporočajo, da se Japonci pripravljajo na vojno s Kitajsko. Japonski ekaporteri kupujejo bombaž v sumljivo velikih množinah v Indiji in prišla je vest o velikih naročilih municije v Ameriki.

Sangaj, 26. jun. — Generalna stavka je končana, toda japonske in angleške bombazne tovarne so še zaprte. Inozemske prodajalnice so danes odprle vrata in kitajski uslužbenci v hotelih so se vrnili na delo.

Ameriška zveza, katere člani so ameriški trgovci in drugi Američani v Sangaju, je poslala resolucijo v Washington, ki se glasi, naj ameriška vlada vzame strožje korake napram kitajski vladi za potlačanje nasilnega gibanja Kitajcev proti tujcem.

Kanton, 26. jun. — Krajevni civilni oblastniki so v notí angleškemu generalnemu konzulu obtožili tujezemsko oboroženo silo kot povzročitelje krvave bitke zadnji terek na meji tujezemske kolonije v Kantonu. Nota se glasi, da so se kitajski delavci in dijaki mirno obnašali med demonstracijami, dokler niso vojaki in policisti v angleški koncepciji začeli streljati nanje čez kanal.

Peking, 26. jun. — Štirindvajsetna protestna stavka po vseh kitajskih mestih je izpadla mirno. Ker je bil večerj obenem praznik "Zmajev dan" — star kitajski praznik, ki znači vzklitje vsejanegega semena — je bilo malone povsod vse prebivalstvo na planem. V Pekingu je 20,000 delavcev in drugih korakalo po ulicah. Razen klicev "Dolj s Anglijo, smrt angleškim rojčarjem!" itd. ni bilo nič posebnega.

Močne čete vojskave in policije so skrbje povsod za mir.

Mellon, zakladniški tajnik, servira vino!

Tako je dejal ameriški odvetnik Chauncey Hackett v Parizu.

Paris, 26. jun. — Chauncey Hackett, ameriški odvetnik, ki zastopa ameriško organizacijo proti prohibiciji, je sinoči na banketu francoskih vinarjev dejal, da prohibicija v Ameriki ni in suhaški zakon kršijo v splošnem, ne le navadni ljudje, temveč tudi visoki vladni uradniki, med katerimi je tudi Andrew Mellon, tajnik zakladnice v Washingtonu.

"Prohibicija v Ameriki ne eksistira, oziroma ne funkcijonira," je rekel Hackett. "Izpremenila je socialne navade, ni pa odpravila socialnega pija. Razlika je le v tem, da prej smo kupovali vino in druge pijače od trgovcev, danes kupujemo pa od tihotapev. Po telefonu lahko naročijo brinjevec, olivovko, šampnec ali konjak. Vino in pivo delajo skoraj v vsaki hiši. Brez malega vsi smo postavokralci. Celo visoki uradniki ne ubogajo Volstenda. Da, celo Andrew Mellon, naš finančni minister, ki ima nalogo uveljaviti prohibicijo, je bil primoran prelomiti zakon, ko je hotel postreči gostom z vinom. To je storil sam osebno ali po agentih, ki so kupili vino zanj. Meji je to dobro znano in jaz mu ne zamerim."

Letalo padlo; štirje mrtvi.

Paris, 26. jun. — Pilot in trije potniki na holandskem letalu so se ubili večerj, ko je letalo padlo na tla blizu francosko-belgijske meje. Potniki so bili en Nemec, en Holander in en Šved. Eropian je letel iz Rotterdamu v Pariz.

Agitiranje za "Prosveto"

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju š. št. (May 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davkom potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZNIZANJE DAVKOV.

Zopet govorimo veliko o znižanju davkov. O tem govori zakladniški tajnik, predsednik in veliki dnevašiti. Vprašanje pa nastane, kakšne davke mislijo znižati? Ali bo mogoče znižan nedirektni davek? Ali bo znižana colnina na uvozno blago, ki podražuje vse življenske potrebščine farmarjem in delavcem? Ali bo znižan davek na farme?

Na te davke in na colnino ne mislijo. Znižati pa mislijo direktni dohodninski davek in davek na dedščino.

Zagovorniki takega znižanja davkov menijo, da bo poleg ljudi, ki imajo izredno visoke dohodke, imelo koristiti tudi navadno ljudstvo. Te koristi razlagajo takole: "Povšale se bodo mezde in delo bo trajno. Scenilo se bo blago in znižali bodo stanarine."

Ali je to res? Ali so kdaj že privatni podjetniški interesi povišali delavske mezde, ako jih niso bili primršani povišati? Privatni podjetniški interesi so takrat povišali mezde, kadar so jih delavci prisilili, ali če je bilo pomanjkanje delavcev. To zadnje se je zgodilo v vojnem času, ko so podjetniki konkurirali med sabo s povišanjem mezde, da privabijo delavce v svoja podjetja. Takrat je bilo pomanjkanje delavcev in podjetniki so se pulili za dobre delavce. Sedaj so pa drugi časi. Nobenemu podjetniku še na misel ne pride, da bi delavcem povišal mezdo. Vsi krišom pač kriče, da jo je treba znižati, ker podjetja ne nosijo dosti dobička. Tako bo tudi ostalo, ako se direktni davek na velike dohodke odpravi.

Kdaj so trgovci scenili blago prostovoljno? Le takrat, kadar je bil trg tako poplavljen z blagom, da trusti niso mogli kontrolirati cen. Mi vidimo, da se je produkcija blaga zelo pomenila. Stroji delajo mesto ljudi in en stroj večji izvrši delo za dvajset ali še več delavcev. Ampak privatni podjetniški, trgovski in trustovski interesi gredo zatem, da se delavcem naprta več dela in zniža mezde.

Tekstilna industrija nam daje dober zgled v tem oziru. Colnina varuje privatne tekstilne interese pred konkurenco iz Evrope in drugih krajev. Ta colnina jim garantira visoke cene. Kljub temu so pa tekstilni interesi naprtali tekstilnim delavcem več dela, dali pa manj mezde, niso pa znižali cen. In če kdo pričakuje, da bodo privatni bizniški interesi znižali cene, ako se odpravi davek na velike dohodke, mora res biti velik optimist ali pa zelo naiven človek.

Ali bo hišni posestniki res znižali stanarine, ako se odpravi davek na visoke dohodke? Ali so hišni posestniki še kdaj prostovoljno znižali stanarino? Seveda so jo, ampak le takrat, kadar so imeli stanovanja prazna in jih niso mogli oddati. Ako se bo znižal dohodninski davek na visoke dohodke, bodo lastniki stanovanjskih kasarn imeli večji dobiček, stanarine pa ne bodo znižali. Kajti lastniki niso zgradili stanovanjskih kasarn iz usmiljenja do revežev, ampak zato, da jim nosijo dobiček. In čim več jim nosijo dobička, toliko bolj so zadovoljni.

Ali bo delo bolj trajno, ako se zniža dohodninski davek na visoke dohodke?

Kapitalisti vlagajo denar v podjetja, da jim nosi dobiček. V današnji družbi se pa ne vršita blagovna produkcija in distribucija zaradi ljudskih potreb, temveč zaradi dobička. Kapitalisti dobro preudarijo, če bo podjetje dobičkanosno, preden vanj nalože denar.

Obračajmo znižanje dohodninskega davka na visoke dohodke in davka na dedščino, kakor hočemo, do zaključka ne bomo prišli, da koristi ljudstvu v splošnem. Tako davčno znižanje bo koristilo le izredno bogatim ljudjem.

Tudi glede tega vprašanja veljajo besede Lincolna, da se vseh ljudi ne more imeti smerom za nprca.

IZ NASELIN

iz Kansasa. — Po tukajšnjih naselbinah se je med slovenskimi delavci zopet pričelo živahno zanimanje za delavsko politično organizacijo. Socialistični klubi v Grassu, Breezy Hillu, Edinonu in Armi so na svoji konferenci sklenili prirediti skupno veselico v soboto 4. julija v Breezy Hillu. Začetek ob 2. polnoči. Namen prireditve je, zopet ugotoviti gibanje po kampskih slovenskih naselbinah in morebiti dobiček porabiti za našo agitacijo in povečanje skupne knjižnice. Posebno potrebujemo za našo mladino dobrih angleških knjig, pisanih v naprednem delavskem duhu, kot so na primer Upton Sinclairjeva dela. Ker se veselica vrši v najboljših namenih, pričakujemo, da nas posetijo vsi zavedni delavci po bližnjih naselbinah.

Te dni potujejo tod okrog nekaki agitatorji za komunistično stranko. Ne bi tega omenjal, ako bi se ne utikali v tukajšnje asociacije in jih nagovarjali, da naj pristopijo k njim. Zakaži ne skušajo organizirati tistih milijonov delavcev, ki ne spadajo nikamor. Izgleda, da jim je več za zdražbo kot za koristno delo. — Selar.

Breezy Hill, Kans. — Ker je Prosveta delavski list, upam, da mi bo zopet odmetano malo prostora v njej, da me ne bodo čitatelji morda napačno sodili radi zadnjega dopisa. Našemu društvu je namreč prišla obratovati rudnika še predno so dospeli v javnost dotične vrstice.

Predvsem naj povam, da niso prišli z delom za lestvico iz leta 1917, temveč po sedanjih pogodbah, kajti družba je uvidela, da se premogariji ne podajo. Morala se je ukloniti njih zahtevam, čeprav ne rada. Slo je za nagrado, za več tisoč dolarjev, mogoče celo za kakšno milijono, katere kompanija bo prva v 14. distriktu upeljala sopot mezdo po nekdanjem pogovoru.

Za enkrat se torej zopet ni posrečila nakana, katero je bila pričela že drugič v enem letu. Kljub temu pa moramo biti vedno pripravljeni na zopetno izprijte, ker ni verjetno, če se ne demisiš čez par mesecev ali celo nekaj tednov in prične jadlovati, da business ne gre in je treba znižati mezdo. Zato pa naj nikdo ne miali, da se je po unikskih krajih boljše kruh, ki so ga pridobili drugi v bojih.

Delavci, trpniši širom Združenih držav kakor tudi drugod, vztrajajte pri svojih zahtevah. Uverjeni bodite, da je zmaga vaša, ne uklonite se nikdar situam, moglemu prvo minuto ali po nekaj dneh izpora. Tu smo bili približno tri mesece na stavki ali izprijti in še smo bili pripravljani vztrajati. Ne mislimo samo nase, ampak tudi na naše potomce, da bi se jim ne godilo kakor se nam, ki si moramo vse priboriti za življenjski obstoj. Bogastva jim ne moremo dati, ki ga sami nimamo, da pa jim pomagamo do boljših razmer, to je naš cilj.

Predno končam, naj še omenim, da se je moralo podvreči težki in nevarni operaciji na prsih mrs. Amalia Sikole v Mt. Carmel bolnišnici v Frontenacu. Operacija je srečno prestala in že zapustila bolnišnico, v kateri se nahaja več naših rojakov bolnih za različni boleznimi.

Ko sva jo z gozdom obiskala na domu v nedeljo dne 14. junija, se je že počutila dosti boljše, da si je bila še slaba. Vendar se ji vrača ljubo zdravje. Želim, da bi kmalu okrevala, kajti težava je, če je samo ena žena pri hiši, kjer je več ljudi, pa še tista bolna. To skušam sama.

Marsikdo je takko čakal in si želel ljube spomlad, v nadi da mu prinese zdravje, kar se je tudi uresničilo. Vred pa je ostalo razočaranih, ki se jim ni obrnilo na bolje ter čakajo, da jih reši bela sena — smrt.

Pozdrav čitateljem Prosvete. — Frances Sinkovec.

S pota. — V hladno Minnesoto prihaja sedaj v poletnem času mnogo obiskovalcev. Sredni ljudje, ki živajo krasno naravo gori ob tisočih jezerih v mesecu juniju, ko je ravno vse v cvetju. Ptice preletavajo in uče življenja svoje izpeljance; dolgonoge štorčke preletavajo z otoka na otok, kjer se po jezerih zibljejo ribiški čolniki na arcalni vodi. Veselo petje odmeva daleč v hladni gozd, kjer se je

le in srna plaho ozirata okoli sebe.

S težko potno prtljago v rokavih opazujem vse to in blagrujem one, ki zmorejo po več mesecev živeti v ti severni krasoti. Po teh krajih, gori nad Duluthom žive Slovenci — rudarji. Tam gori jedva spomlad, nekoliko nižje proti jugu pri mestu dvojčkov — St. Paul in Minneapolis — pa so že kot prahi debele jabolka po drevju. V omenjenih mestih je zadnje čase družba Slovencev kupila ogromno zemljišče blizu Fordove tovarne. Razdelila je v lote, in agentje sedaj razporejajo.

Na železnem okrožju se je završilo več veselih svatb, katere se vrše še kar naprej. Tako bodo imeli velikansko "ohot" ob mojitvi hčere Miroslavice na Evelethu. Kot vrli sokol Rudolf Kmet se je v zakonu zavezal živeti s svojo izvoljenko gde, Marjijo Bradač, rojeno na Chisholmu. Te so vesele novice.

Dne 9. junija je nanagdoma umrl Nik Križan, star kakih 34 let. Doma je bil nekje od Cymolija na Dolenjaku. Zapustil je dva otroka ter vdovo na Gilbertu, Minn.

Nedavno je odšel v staro domovino v Soderavice pr. Ribnici na Dolenjskem J. Debeljak po svojo družino. Val skupaj kmalu pridejo sem na Eveleth. Rojak je tu vobče pribljubljen, ter je dober član S. N. P. J.

Na Virantovi farmi so imeli začetkom junija velik piknik v počast ge. Virantove, ki je odšla na obisk v staro domovino. — Matija Pogorelec.

Elm Grove, W. Va. — Čudno se mi zdi, ker je dosti Slovencev tu, ali vse molči kot v grobu. Menda je krivda, ker delamo vsaki dan in tudi upam, da se kmalu obrne, da bo dosti časa pisati, vsaj tako nas "trošnja", da nam zapro z sedajm dnem junija naš roj št. 1.

Ravno sedaj se lahko vidi Kulčeva prosperiteta in njegovih voditeljev, ko so obitali ljudstvu zlate gradove. Zdej vidimo, kaj smo in kaj se pride, nam pokaže bodočnost.

Slobo bi rekel, da me je aram ker tudi par Slovencev je bilo vnetih ob volitvi Kulča; mislim da so sedaj tudi stti, kajti oni živajo ravno tiste dobrote, kot jih mi. Cul sem jih tarnati bolj kot druge, ko so bili nasprotniki Kulča. — Pa jim privoščim, a koravno sam živim dobrote z njimi.

Tu na Elm Grovu je zmerom kaj novega, tako se je oglasila štorčka pri rojstvu Martinu Bončina in pustila zalo hčerko. Želim, da bi se še večkrat ustavila pri njih.

Pozdrav vsem naprednim Slovcem širom Amerike. — F. Plahak.

Rock Springs, Wyo. — Pretekli mesec smo poročali iz tukajšnje slovenske naselbine, da bomo priredili na trinajstega junija veselico s koncertom v Slovenskem domu. Ker je prireditelj sijajno uspeša, si štem v dolžnost, da objavim v širši javnosti priznanje in zahvalo v imenu članov izobraževalnega kluba. Prav nič ne pretiravam, če poročam, da še nikdar ni bila dvorana tako napolnjena, odkar smo jo otvorili, in tudi občinstvo še ni bilo nikdar tako veselo in zadovoljno. Naravnost so se čudili dedkam in dečkom, ker so tako vztrajno in izvršno igrali pri koncertu kot pri plesu. Pevski zbor Zarja je izvršil svojo vlogo prav dobro in v splošno priznanje; kaj takega še nismo imeli v naši dvorani. Poročal sem že, da se z dobro voljo in marljivim delom doseže poveljni uspeh in če se je že kdaj uresničil imenovani pregovor, tukaj se je gotovo. Zato čast starišem, ki so se zavzeli za tako plemenit kulturni napredek. Denar, ki ga žrtvujete kot za plačilo učitelja, ni proč vržen, ker tudi učitelj vrši svojo nalogo boljše kot smo pričakovali, tako da boljše boste dobili. Zato želim, da mu gremo na roko v vseh ozirih, ker takega moža mi potrebujemo, da je med nami, ker brez vodja ni godbe in ne petja.

Nadalje izrekam čast in zahvalo odboru slovenskega doma, ker je prepustil brezplačno prostor za pouk. Ob priliki bomo priliki bomo pripomogli Slovenskemu domu do večjega uspeha.

Naznanjam, da smo na seji S. D. kluba sklenili prirediti na tretjega julija zvečer plesno zabavo v S. D. Kdor se ni alisal na

še godbe, naj ne zamudi se udeležiti. Ravnotako vabim vse one, ki so se zadnji pot veselili z nami, da se zopet snidemo. — L. Demšhar, preds. kluba.

Bridgeville, Pa. — Iz naše naselbine je bilo v zadnjih časih dosti pisanja, a nič kaj prida za nas. Tako je pač povsod, kjer pride do razdora, kakor je prišlo tu. Tega pa mislim, da je sedaj konec. Zdej naprej bo morda boljše. Društvo št. 295 si gradi svoj dom, prvo nadstropje je že dozidano. To bo v resnici dom vseh članov in članic S. N. P. J. Numeravali smo prirediti veliko veselico na četrtega julija v korist stavbe, pa smo priložili na 7. septembra, to bo na delavski praznik. Vzrok da smo preložili, je, ker na 4. julija bo imelo bratsko društvo veselico v Canonsburgu. Člani društva št. 295, udeležimo se njih veselice in mi kakor je že omenjeno na delavski praznik v Bridgeville, ker takrat bo dom gotov.

Pozdrav! — Stefan Vozel.

Priseljevanje žan in otrok amer. državljanov

Ako je kdo postal državljani po dnevu 22. septembra 1922, je njegova tujerodna žena ostala inozemka, razun v slučaju, da ji je bilo podeljeno državljanstvo valed njene lastne prošnje za naturalizacijo. Ako žena živi v inozemstvu in želi priti v Združene države, ima pa pravico priti v Združene države kot priseljenka izven kvote. Isto velja za tujerodno žensko, živečo v inozemstvu, ki se je poročila z ameriškim državljanom po 22. septembru 1922. Za prihod takih žen mora mož, ki je ameriški državljan, izpolniti tiakovino Form 833 (ki jo je dobili ob Bureau of Immigration, Washington, D. C.) in poslati jo v Washington z prošnjo, da so njegovi ženi prizna pravica do prihoda izven kvote.

Število žensk, ki so radi poroke z ameriškim državljanom vpravičene priti izven kvote, je pa precej omejeno, in to valed stališča, ki ga naturalizacijski urad zavzema glede naturalizacije inozemcev, imajočih družino v starem kraju. Že dolgo let so naturalizacijski izpraševalci (examiners) nekaterih naturalizacijskih okrajev nasprotovali podelitvi državljanstva o nim prosilec, katerih žena ne živi v Združenih državah. To nasprotovanje je sedaj splošno v vseh naturalizacijskih okrajih. Končna odločitev pa je v vsakem slučaju odvisna od sodnika naturalizacijskega sodišča. Nekje se sodnik ravna po priporočilu naturalizacijskega izpraševalca in odbija prošnjo za državljanstvo; drugje se sodnik nič ne ozira na nasprotovanje naturalizacijskega urada in podeljuje državljanstvo vžle temu, da se žena nahaja v starem kraju.

Niso pa vse tujerodne žene ameriških državljanov priseljenke izven kvote. Tujerodna ženska, ki se je poročila z ameriškim državljanom pred dnem 22. septembra 1922, je avtomatično postala ameriška državljanica, tudi če je živeča v inozemstvu in ima zato pravico do ameriškega potnega lista. Ako taka živi v inozemstvu in želi priti v Združene države, naj njen mož pošlje uradu za potne liste v državnem departmentu (Passport Control Division of the Department of State) svoje državljansko spričevalo in poročni list z prošnjo, da se ji izda ameriški potni list. Državni tajnik bo na to odredil konzulu, da ji izda potni list proti pripravnemu izkazilu o identiteti.

Kar se tiče priselitve otrok naturaliziranega Amerikanca, treba aledece poudariti. Zakon razlikuje med otroki, rojenimi v inozemstvu pred očetovo naturalizacijo, in onimi, rojenimi v inozemstvu po očetovi naturalizaciji. Vaak otrok naturaliziranega ameriškega državljana, ki se rodi v inozemstvu po očetovi naturalizaciji, je ameriški državljan, razun ako se odpove ameriškemu državljanstvu. Otroci pa, rojeni v inozemstvu pred očetovo naturalizacijo, se smatrajo za inozemce, dokler se ne nastanijo v Ameriki. Ako taki otroci nimajo še 18 let in niso poročeni, smejo priti v Ameriko kot priseljenki izven kvote. Ako imajo več kot 18 let, ali manj od 21, vživajo prednost v okvirju kvote. — F. L. L. S.

ZARKOMET

Zahovski potop.

Illinoiska državna zbornica je zaključila zasiedanje. V pol letu nam je dala 300-novih postav. Koliko tisoč postav je bilo prej, ne ve nihče, niti sodniki ne.

Američani brodimos do vrata v postavah. Prav ima humorist, ki pravi, da edino mrlje ni več v stanu krčiti nobene postave. Kdor se živi, si ne more pomagati, da bi ne prelomil vsak dan najmanj sto zakonov, ne da bi vedel kdaj in kako.

Vsaka država ima drugačne zakone. Kar je v Illinoisu morda še postavno, je v Kentuckiju lahko nepostavno. V Virginiji imajo postavno, ki prepoveduje poljubljanje vprico tretje osebe. Tudi zakonska se ne smeta poljubiti, če ju kdo vidi. Vse gre po postavi — tu tako, tam drugače. Delaj kar čes — delaj to ali ono, vozi se, hodi, stoji, spi, jej — zakon ti je vedno za petami. Plavaj ali utoni! Hell, jaz bom gazil, dokler se bo dalo!

Trunkovi otroci.

Gospod Trunk je spet poslal v Chicago poln "trunk" svojih modrostnih otrob. Zastonj ga tipičeš za pravo žilo, tako jo akrija kakor kača noge. Tudi on je pokazal, da noben duhovnik ne argumentira s svojo glavo, pač pa se vsi držé ene formule, katero jim je vtepla njihova sola. In ta sola je proketo prefrigan. Uči jih: zavilaj, svetohlani, molči, plazi se po ovinkih, žonglaj in postavljaj resnico na glavo, dokler bo držalo in neslo!

Trunk pravi, da apelira na razum, ne more pa apelirati na arce in voljo. On smatra, da brezverci hočejo biti "brezverci ne glede na luč razuma. Ravno narebe je res. On apelira na paralizirano arca in volje tistih, katerim pravi "naši". Noben zdrav razum ne more sprejeti njegovih apelo, sprejemajo jih pa tisti, ki nič ne mislijo in se nič ne vprašajo, da li je res, je li mogoče ali ni mogoče. Razum vprašuje, išče, raziskuje. Zato pa veda izvira iz razuma. Veda ne pozna arca. Veda apelira samo na razum, dočim vera ne išče razuma, temveč apelira le na arce, sentiment, čustvenost, na takozvano dušo.

Razum mi veleval, da sprjam vsako resnico, ki je dokazana v luči znanstva in podprt s fakti iz življenja.

Odmevi lemontake boje poti.

Genjeni Zarkomet! Sporočati, kako je učinkoval prvi lemontski žegen na lasalske ro marje. Učinki so:

polomljena rama, zbrokan nos in na česti spuntan ford.

Izkreno želim ponesrečenim romarjem akorajšnje ozdravljenje na telesu in pameti. — Skromni Jože, La Salle, Ill.

"Nova pisarija".

Enkrat običajem vsa Lemont, da tidi, če je Hugo res od fare fan če res preumfal z Brenji je Marijo v lemontsko polomijo.

Ce to pa se ni zgodilo, potem se po Lemontu bo kadilo. Bom v roke vzal korobac in Hugo žel, bod urnih kraj.

Šiba, Ely, Minn.

Dgodek št. 109.

V Kastvu, Istra, okraj Volosko, je v letu 1903. župnikova Nikolaj Laginja, ki je računal faranom za vse cerkvene ceremonije veliko več kot prejšnji župnik. Farani so godrnjali in tudi prekinjali župnika. Laginja je to silal in dejal na pri niki: "Če bolj me prekinjate tembolj se debelim". Res je on jak vagal tri cente žive vage. Čez par let je pa moral na op rracijo. Izrezali so mu nekaj s la, da ni na živem počil od debelosti. To ga je potro, da ni ve mogel masevat v farni cerkv Enkrat se je zavlekel v cerkv co sv. Sebastijana in ljudje s šli za njim. Laginja se pa obrn in pravi: "Marš ven od tukaj! To bo maša samo zame, vi pojdit v cerkev sv. Jelene". Resnicoljub iz Bellaira, O.

K. T. B.

Ali želite znati pravilno pisanje in čitanje angleškega? Napišite si "Slovensko-angleško slovarico", katero je izdal in tiskal na prodi Kajtševna matiča S. N. P. J.

DELAJSKE NOVICE

(Fed. Press.)

Sodna prepoved.

New York. — Stavbanske uni-
je v okraju Westchester v New
Yorku so prejele indusksen, da
ne smejo sklicati stavke neuni-
skih voznikov, ki dovažajo stav-
binski material.

Škoda radi stavke.

St. Louis, Mo. — Okrožni sod-
nik Falkenheimer je odločil v
tudi, ki jo je vložilo podjetje
Farley in Schlupff proti Mis-
souri Pacific železnici, da je že-
leznica odgovorna za škodo, ki jo
je moralo trpeti podjetje radi
stavke delavcev po železnicih
povratnicah leta 1922. Mis-
souri Pacific železnica je bila
ena najhujših protidelavskih
podjetij med stavko.

Delo na domu.

Harrisburg, Pa. — Industri-
ski odbor za Pennsylvanijo je
reguliral razmere glede dela na
domu, katero je šestkrat po-
sredil nezgodnih delavskih
razmer po tovarnah. Nove od-
redbe pridejo v veljavo 1. sep-
tembra t. l. Namen odbora je v
glavem, da se prepriča delo o-
trok na domih, katero delo pri-
nese domov matere iz tovarne,
da ga dokončajo. Novi zakoni
določajo, da bodo morali podjet-
niki, ki dajajo delo na dom, nosi-
ti vso odgovornost, če ne vladajo
na domih, kjer je tako delo, sa-
nitarne razmere. Podjetniki, ki
imajo po Pennsylvaniji svoje a-
gente, kateri oddajajo tako delo
na dom, bodo morali tudi za a-
genture nositi odgovornost.

Brezposelnostna podpora.

New York. — Stavkajoči krz-
narji v Montrealu, Kanada, so
prejeli prvo brezposelnostno
podporo. Unija krznarjev je v
Kanadi precej močna, a skoraj
devetdeset odstotkov njenih član-
ov je skoraj izven posla. Stav-
ka je v organizacijske namene.
Poročeni dobijo po \$10 na dan
podpore, samci pa po \$7.

\$13 za ženske na teden.

Boston. — Žene in dekleta, ki
delajo pri ženskih slavniki in
blužnikih, morajo živeti pri \$13
na teden. Komisija je odločila,
da mora biti taka minimalna pla-
ta, katere stopi v veljavo 1. ju-
lja.

Ognjegasci so stopili k uniji.

Lorain, O. — Ognjegasci v
tem mestu so imeli precej oprav-
la z mestom. Da se bodo v pri-
hodnjem letu zoperstavili, so vsi
pristopili k uniji.

Katoliške unije v Kanadi padajo.

Montreal. — "The National and
Catholic Unions of Canada" so
mele v prejšnjem letu 94 kra-
jevskih unij, to je 12 manj ka-
jev v letu 1923. Tako se glasi
redno poročilo dominijanskega
delavskega departmanta. V
tem času so katoliške unije iz-
šle 5000 članov; ob koncu le-
ta so imele 25.000 članov. Te
unije so najmočnejše v Quebe-
cu, kjer so najnižje delavske
plače v Kanadi.

Delavcem v Penni manjka sta-

novanj.
Harrisburg, Pa. — Državni
delavstveni departament poroča,
da Pennsylvanija potrebuje naj-
manj 50.000 hiš za delavce. De-
lavske družine, ki ne morejo do-
biti stanovanj, žive skupaj z
drugimi družinami v prenapol-
njenih delavskih mestih, kjer se pojavlja
skrajna "slums", v katerih
so kote bolezni in zločini. De-
partament pa nima nobenega pri-
ročila ali sugestije kjo naj
bude potrebna stanovanja, ali
da naj hišni posestniki znižajo
stanarino hiš, ki soje prazne.
Delavci ne morejo plačevati
mnoške stanarine.

Poraz liberalne vlade v Novi-

Škottiji.
Halifax, N. S., Kanada, 26.
jun. — Pri provinčnih volitvah v
Novi Škottiji, ki so se vršile 25.
junija, je bila liberalna stranka,
ki je vladala v provinci celih 43
let, temeljito poražena. Premijer
Armstrong in vsi njegovi minis-
tri, razen enega, so pogoreli.
Zmagali so toriji, ki že niso bili
na krmilu od leta 1882. Laboriti
so tudi tu izgubili vseh pet
mandatov. V prihodnji provinčni
skupščini bodo imeli konservativ-
ci 40 in liberalci 3 poslance.

Iz sovjelske Rusije

Pismo ruske sirote.

Življenje otrok v Rusiji je
polno aktivnosti, ki jih napravi-
lja koristna bitja. Celo sirote,
ki nimajo sorodnikov in živijo
v domovih, katere so prvo pod-
pirali delavci po drugih deželah
in zdaj po industrialnem raz-
voju v Rusiji ne potrebujejo po-
moči od zunaj, ne marajo biti
hranjeni kot kake gojenci varu-
hov. Človek lahko sklepa iz go-
rečnosti njih pisma, ki ga piše-
jo, da hočejo biti siromaki samo-
stojni. Cutijo, da je svet njih
in da vloga, ki jo imajo zavzeti,
ko bodo odrasli, je važna. Sle-
deče je pismo, ki ga je pisala ta-
ka sirotica neki ženski, katere
se je seznanila z otrokom po do-
pisovanju, medtem ko je deklcio
podpirala.

"Draga teta!

Pišem Vam pismo in Vam vo-
ščim vseh vrst srečo. Tu Vam
tudi pošiljam pozdrave v spomin
na Vaš rojstni dan 9. maja. Te-
tica, mi praznujemo prvi maj.
Ob osmih zjutraj smo šli na jav-
ni trg, ki se imenuje "Svoboda"
in smo tam govorili, potem pa
smo šli na drugi trg. Ob dva-
najstih smo šli domov h kosilu
in nato v Trockijevo šumo. Tam
smo imeli demonstracijo. Ta
demonstracija ali igra je zelo za-
nimiva. Zavzeti smo morali
prapore, napraviti ofenzivo in
strgati napise.

Draga tetica, jaz bi rada ve-
dela, če imate tudi pri Vas pijo-
nirje, da imajo zelo težko delo,
ker jih preganja policija. Mi
nimamo nič takega. Pijonirji
organiziramo vse neorganizira-
ne otroke. Nismo pa samo pijo-
nirji, imamo tudi komsomolse,
strankarje in oktoobrste. Pijo-
nirji pa so tisti, ki se bojujejo
in se ničesar ne boje. Pijonirji
smo otroci kmetov in delavcev.
Moj ata je bil delavec in živeli
smo zelo ubožno, sedaj pa si ne
moreš predstavljati, kako zado-
voljna sem.

Draga tetica, kmalu bomo do-
končali šolo. Takrat nam bodo
rekli, da smo prestopili in v sep-
tembru pa gremo v tretji raz-
red. Pisala Vam bom pismo
vsaki mesec.

Srečno po Vaše ljubeče

Nure."

Turki sprejemajo evropsko

Carigrad. — Velika senzacija
je zavlada v Carigradu, ko so
se pred kratkim pojavili na uli-
cah prvi Turki s slavniki na
glavah mesto običajnega fesa.
Senzacija ni bila nič manjša kot
takrat, ko so Turkinje zavrgle
za grinjalo, s katerim so si prej
zakrivale obraz. Komaj pa so
pobožni mohamedanci prišli k
sapji, že je prišlo novo presene-
čenje. Policijski načelnik v Ca-
rigradu je odredil za policije no-
ve kape in odpravil rdeče fese.
Kape imajo spredaj strešico ka-
kor francoske vojaške kape. In
da bo senzacija še večja, so vo-
diline turške žene naznanile, da
tudi one zavrnejo običajne črne
rute in nosile bodo ženske klobu-
ke.

Carigradski listi zdaj vodijo
burne debate o revoluciji v noši
in pokrivalih. Večina listov odo-
brava reformo in v dolgih uvod-
nih člankih priporoča osebno
svobodo, da naj se Turki nosijo
kakor hočejo. Seniha Hussein
Hanum, mlada turška krasotica,
piše v nekem listu, da Turkinje
nosijo klobuke, kadar potujejo
po evropskih deželah, zakaj
torej bi ne smele imeti klobukov
doma. Ali so doma kaj manj
vredne kakor v tujini? Turčija
je danes republika in ženske
lahko delamo kar hočemo, se je
odrezala Seniha. Toda radikalne
turške žene bodo morale naroči-
ti klobuke iz Pariza ali kje dru-
gje, ker v Carigradu je še malo
ženskih klobukov na prodaj.

Hrib je zdrsnil v reko in jo za-

jezil.
Cheyenne, Wyo. — Skalnat
hrib na bregu reke Gros Ventre,
v arcu pogorja Teton na zapadni
strani Wyominga, je te dni zdra-
nil s temelja in običjal v strugi.
Reka je bila zajezena in ustavi-
ljena voda je namah začela de-
lati jezero, ki je v petih gnu-
tah napolnilo 200 čevljev globo-
ko dolino. Naraščajoča voda je
uničila stotine akrov gozda. Za-
jeto so bile tudi mnoge črede
govedi in nekaj poslopij v dolini
je šlo po vodi. Človeških žrtev ni
bilo, kolikor je doslej znano.

Koepenik v duhovniškem

talarju

Slavni Koepenick je imel že
več posnemalcev, ki pa vendarle
niso dosegli svoje mojstra, ki je
dal držim pustolovčinam svoje
ime. Zdi se pa, da mu je prišel
najnovejši Koepenickov učenec v
Prerovu na Moravskem precej
blizu.

Pred kakšnimi 14 dnevi je pri-
šel k župniku v Prerovu mlad
kaplan, ki se je z nenavadno vne-
mo lotil svojega posla duševnega
pastirstva. Priredil je več pro-
sesij, bral pridno maše, imel og-
njevite pridige in rohnol proti
slabemu časopisju in končno po-
kopal več faranov, od katerih se
je ob odprtem grobu gniljivo po-
slovil. Vsa fara je bila kajpada
zadovoljna z novim kaplanom,
ker taknega že dolgo niso imeli.
Kar bali so se, da ne bi postali
gospodje pri škofijaskem ordina-
riatu pozorni na njegove vrline
in ga prestavili kam drugam
med garjeve ovčice, ki potrebu-
jejo pokrepite v veri.

Nenadoma pa je kot strela s
jasnega udarila med župljane
vest, da pobožni in čedni kaplan
sploh ni duhoven, ampak gro za
25 letnega brivskega pomočnika
Antona Taponu, ki je že večkrat
predkaznovan. Pred par leti je
prišel kot lajik v samostan v O-
grskem Gradšču na Moravskem,
kjer se je naučil cerkvenih cere-
moni. Kmalu pa se je pregrešil
zoper nekatere zakone in so ga
spodili, ker so prišli na sled pre-
cejšnjim poverbam. Potem je
hodil slepar po deželi in se izda-
jal za menha-prosjaka. Ker ima
prebrisane silno namazan jezik,
se mu ni slabo godilo in je živel
naravnost v izobilju. Kar je na-
bral, in tega ni bilo malo, seveda
ni nikamor oddal, ampak je lepo
porabil zase.

Tako se je Tapon potepal več
let po Moravskem in tudi Če-
škem in sleparil kar na debelo in
se izdal za dušnega pastirja.
Sam se je po potrebi povišal v
župnika, če je bilo treba, tudi v
dekanu ali celo kanonika, kakor
je pač naneslo in kakor je kazala
konjunktura. Nekd je prišel kot
kanonik k glomaznemu nadško-
fu in se znal uvesti. Dušni nad-
pastir mu je slepo verjel in ga
celo povabil na imenitno pojed-
no, ki jo je bil priredil visokemu
cerkvenemu dostojanstveniku, ki
je bil takrat baš njegov gost.
Tapon se je znal tako izvršno
vesti in je imel tako ugodne
manire, da ga tudi sam papež
ne bi spoznal. Ko se je dobro na-
jedel in napil in izvalil nadškofu
maestne stotake, pravilo celo ti-
sočake — natančno se ni moglo
nikdar vedeti, ker so cerkveni
gospodje vso nemalo blamazo
skušali prikriti — je zopet del
prebrisane po svojih potih in
vlekel vrne ovčice za nos.

Končno je privedla bivšega
brivskega pomočnika pot v Pre-
rovo, kjer se mu je koepenikja-
da tudi izvršno posrečila, toda
le za kratek čas. Prijeli so ga
in vtaknili pod ključ. Pred sodiš-
čem ga bodo prav gotovo teme-
tjito potili, da "čevlje meri naj
kopitar" in da ni dobro hvaliti
se s pavovim perjem, čeprav ale-
parija dobro nese. Je pač na me-
stu pregovor, da "vsaka stvar
en čas trpi."

Slika z romanja v Rim

Poročevalec nekega ljublan-
skega lista, ki je spremlil sloven-
ske romarje v Rim, poroča med
drugim:

V vatikanski glavni ladji bli-
zu Petrovega groba sedi na pre-
cej visokem podstavku bronasti
sveti Peter, ki mu romarji in vsi
njegovi čestilci poljubljajo no-
go. V starih časih je to bila Ju-
pitrova soha, česar duhovni go-
spodje sami ne tajijo, a so jo ne-
kako v petem stoletju preblago-
slovili, dali v levo rovo velik
ključ, desno pa dvignili k blago-
slovu. Odkar ta kip stoji v glav-
ni ladji vatikanske bazilike, se
mimo njega skozi stoletja vrsti-
jo procesije, poljubljajoč mu no-
go s tako pobožnostjo, da je
prednji del stopala že ves olizan.
"Kdo bi prešel tisočere mnoti-
ce, ki so šle mimo tega kipa in
mu s poljubom kazale časti!"
pravi slovenska romarska knjiži-
ca. Jaz sem jih opazoval samo
pol ure in ni mi več bilo do smi-
ha. Poljubljanje je kar deževalo.
Najprej stara žena, ki "kuku-
je" počasi, za njo se s krajšim
poljubom odreče brhka ženska.

ka, sledi ji bogvekak star greš-
nik iz province, pa zopet vrsta
španjolskih matron s slabšimi
polovicami in familio, in kon-
čno morda še mlad zakonski par,
ki si želi posebne priprošnje. In
tako dalje, vas dan, neprestano,
dobito pa zdaj ob svetoletnih
romanjih. Le malekateremu pa-
de v glavo, da bi vsaj malo z ro-
bem otrli sline svojega prednika.
Nasprotno, nekaterim celo po-
ljub ne zadostuje, marveč se z
obema rokama otipavajo Petro-
ve noge in se nato križajo vsi
poti okrog glavnega oltarja. In
tako se atomi bronu — naj bo še
tako žlahten in posvečen — z
bacili vred selijo v širni svet.

Naravno, da so se tudi naši
hrvatski romarji poklonili sveto-
mu Petru s poljubljanjem, ker
to vobče spada k romarskemu
običaju vatikanske cerkve. In ču-
dil sem se, vrio čudil — ne na-
lim preprostim ljudem, ker ti
pač verake običaje opravijo v
najpoljudnejši obliki — pač pa
posameznim gospodom in neka-
terim dokaj elegantnim hrvat-
skim damam, ki so sicer v pom-
paduri nosile seboj po tri robe-
ze poklekanje (da ne bi zapra-
šile potne obleke!), škoda pa se
jim zdelo enega samega, da bi
obrisale Petrovo desno nogo,
katere bo v letošnjem svetem
letu precej skopnelo. Kajti ro-
marski vlaki še dalje despevajo
iz raznih krajev in dežel, a prva
pot romarjev je ravno k Jupi-
trovskemu kipu svetoga Petra.
Meni sam se pameriti nje-
govo desno stopalo, da bi kdaj
prihodnjik kontroliral manko,
toda kar nisem prišel na vrsto,
zato sem se raje podal počasi na-
vzgor na kupolo, premišljujoč
spomota: čim prvi Jugooslovan
postane papež, ga mi barbari za
božjo bolj zaprosimo, naj kip
svetoga Petra dekorira z malo
tablico: Poljubljanje... nezdra-
vo!

JAVNA GOVORNICA

(Glasovi članov S. N. P. J. in
čitateljev Prosveta.)

Barberton, O. — V tukajšnjem
mestu se rapidno širi ostudna
bolezni, koze, ki je sedaj pre-
krščena v "božjo kugo", kajti
njegov pričetek je v božjem hra-
mu tukajšnje irske cerkve av.
Avgustina.

Oblasti so "hišo božjo" zapre-
le, tako morajo sedaj pobožni
frci častiti krutega boga doma.
frci sedaj lahko uvidijo, da je
njihov svetec sv. Avgustin gori
v nebesih brez vsake moči, ka-
kor bi tudi sam imel koze. In
če jih imajo svetniki, jih morda
celo ima stari nebeski oče. Sled-
nje je vse kakor jako neprijetna
reč za tukajšnje pobožne verni-
ke. Bog je poslal kugo, da kaz-
nuje grešne vernike, zdravniki
so se mu pa postavili po robu in
zdravijo prizadete bolnike.

Tukaj je sedaj vprašanje, kdo
bo zmagal, ali nebeski "gazda"
ali zdravniki veda? Nobenega
dvoma ni, da bo zmagala slednja,
kajti verniki naj še tako goreče
molijo k bogu, jim bolezn ne bo
omejila, ker v nebesih ne poso-
dujejo serumu za cepljenje koz.
Ako bi imeli serum za cepljenje
koz, bi brezdvomno imeli v za-
logi tudi druga zdravila, kakor
naprimer lekcijsko za revmatizem.
Za slednjim namreč bolehalo vsi
rimski sveti v nebesih, edino
naša Ivanka je zdrava, katere
ima seboj še svežo kri iz Ljub-
ljane.

Zdravniška veda nam dokazu-
je, da je vir vsake bolezni v prvi
vrsti nesnaga. Da je poslopje,
kjer častijo Irci rimskega boga
vse prej nego raznogo, to je že
zadnja znana reč. Sedaj zidajo
Irci novo hišo božjo, ker pa še ni
dogotovljena, imajo lepo priliko,
da epidemijo ustavijo, to je, da
koze zazidajo.

Irci so pobožen narod. Blago-
slovljeni lenuhi imajo pri njih
še udobno in brezskrbno življe-
nje, kakor tudi lenuhnje s hi-
navsko v tla zročimi očmi.

In dokler bode narod veroval,
da so blagoslovljeni lenuhi slu-
žabniki božji, toliko časa bomo
imeli na svetu duševne sužnje
in umsko zastojnost.
Ako bi Irci malo manj molili
ter delovali več za osvoboditev
svojih rodni bratov izpod an-
gelskega jarma, bi bili mnogo na
boljem, ker pa molijo za svobo-
do k bogu, imajo svobodo tako,
kot jo imajo naši bratje Sloven-
ci pod italijansko vladjo, ter prav
nič bolje ne pod vladjo pastirjev.
Sedaj se pa ozrimo še neko-

Servantia Harvina

Chicago, Ill.



Podporna Jednota

Chicago, Ill.

IZVRŠAVNI ODBOR:
UPRAVNI ODBOR:
Predsednik Vincent Calhoun; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7,
Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak; gl. blaginjski John Vegrich; urednik glasila Jelo Zvertnik,
upravitelj glasila Film Godina.

POBOTNI ODBOR:
Martin Zeleznikar, predsednik, Box 276, Harberton, Ohio; Frances A.
Tauchar, 3237 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 13111 Be-
nington Ave., West Park, Ohio; Mary Udevich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi-
cago, Ill.; John Terdel, Box 23, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODBOR:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2637-39 E. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
VZHOĐNO OKROŽJE: Joseph Ambrosio, Box 236, Moon Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 194, Gross Kane, pa Jugooslad,
Frank Kluh, Box 239, Chisholm, Minn.; za sov. zap.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2633 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard
J. Zvertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chi-
cago, Ill.

Združitevni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2194 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolko
Oven, 2623 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave.,
Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAYNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.

POZORI — Korespondenti v glavnih odborih, ki delajo v krovnom
uradu, so vsi takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se naslovi: Pred-
sedništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADRE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajni-
štvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborna in jednute vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Law-
ndale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADRE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pošiljke glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo
Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prišli na gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: Martin Zele-
znikar, Box 276, Harberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naranila, oglas, naročila in sploh vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA",
2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Iko v deželo blagoslovljenih
"petlerjev." V Rimu, pravijo,
da živi berač vseh beračev, star
Lah, katerega rimski verski za-
slepjenec nazivljajo "sveti pa-
pa." Slednji ima ravno toliko
svetosti kot vsak drug človek,
prav čisto nič več. In za tega
pelentarija beračijo sedaj povsod
po vseh rimskih verskih džami-
jah.

Na žalost tudi Slovenci pod-
pirajo Italijana in laiko vladu,
ne vidijo pa svojih lastnih bra-
tov, ki ječijo pod tuženjsko fa-
šistovsko vladu, pri kateri sode-
luje tudi tako imenovani sveti
berač v Rimu.—Martin Zelezni-
kar.

Pri glavnem uredniku.
Urednik (romanopiscu, ki pri-
de vprašat ali bodo sprejeli za
podlitzke njegov sportni roman,
ki ga je predložil pred par te-
dnji): Gotovo, mladi mož. Vsa
sportni roman vzbudi v človeku
velikansko veselje do boksanja.
Bolje bi bilo, če se izgubite ta-
koj, kajti drugače vas zboksam,
da bo grdo!

JEZERO CHICAGO

Se nikdar niste videli na no-
benem zemljevidu jezera Chica-
go: ampak je pravo jezero vje-
eno.

Dvajset milj dolgo in pet milj
široko in nad sedem in pol mil-
ij globoko na vseh koncih; to
je jezero, ki bi nastalo vsako
leto, ako bi se vsa mestna voda,
ki se zgubi v mestu stekala na
en prostor.

Premislite si stroške za na-
pravo takega jezera s pompa-
njem milijone galon vode vsak
dan, ki so dnevno pomernost
rabiteljev ali spuščena valed
slabih čevl in vodne opravce.

Vi ne dobite nobene koristi
od tega dvajset milj dolgega

Splošno merjenje vode bo pre-
nehalo s takimi nemarnostmi in
spuščanja vode. Bo zagotovilo
dovolj vode vsakomur vsak čas,
čiste, prečiščene vode in dovolj
v slučaju ognja, ter znižalo vaš
račun.

(Advertisement.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI- VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor
in vse druge potrebščine. Poskusite
in se prepričajte, da je doma pri nas,
kuhani vodno le najboljše in najce-
nejše.

Grocerijam, sladničarjem in v
prodajne železnice damo primeren po-
pust pri večjih naročilih. Pišite po
informacije na:

FRANK OGLAR,
5401 Superior Avenue, Cleveland, O.

VELIKI IZLET

O PRIILIKI TISOČLETNICE
TRETJI HRVATSKI VSESOKOLSKI IZLET
V ZAGREBU
Z VELIKIM BRZOPARNIKOM

AQUITANIA KATERI ODPLUJE 29. JULJA
IZ NEW YORKA

Zapomniti si, da je Aquitania službeni sokolaki parnik in izletniki
bodo imeli službene čakalce na spodu kakor tudi v Zagrebu. Zna-
ne cene tretjega razreda kabine iz New Yorka in nazaj. Zagreb
priredi sijajen sprejem izletnikom tega parnika.
Za ugodnosti potnikov se bo zanimal gosp. Ivan Kampotič, večletni
uradnik Conard linije.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na naše zastopnike
v vašem mestu.

CUNARD LINE
146 So. Dearborn St. Chicago, Ill.

Dr. N. Korun:

Budoar naše Minke

Oj, saj pravim, to vam je pozre, ta naša Minka! Da nikdar take! Pomislite, naenkrat, kar čez noč, ji naš loži ni bil več pogodu; elegantni naš loži, ki sem v njem prebil, ne vem, koliko srečnih let!

"Ti trije borni kabineti! Vsak obrtnik jih šteje več. Potem pa tu v podstrešju! Bah! To vendar ni za ljudi iz boljše hiše! In pa še celo na robu mesta! No, prosim, ti papa, ali te ni nič sram sprejemati posetov tu na kmetih?"

Tako je čebetal na dan. In nič ni pomagalo, če sem ugovarjal: "Minka, glej, ti hudo pretiravaš! Prosim, tri meščanske sode imamo. In za nas je to popolnoma dovolj. Saj so še te navadno prazne, ko sem jaz v uradu, ti v šoli. In kaj segeš o podstrešju? V nadstropju tretjem smo. Pa kaj zato? Gor prihaja manj prahu in manj ropota. Če pa stanujemo v predmestju, še to nikakor ni na kmetih. Pa ko bi tudi bilo. Imamo pa čistejši zrak in pa zelenje naokrog. Li ni tako?"

Toda opravič nisem nič, prav nič. Samo nasek se ji je obesil. Veste, tisti fini nasek, ki, kakor izklesan iz belorodečega kristala, v svet štrli iz živnozdrno. Pa jami v nosku sta se ji napeli; pravzaprav napeli ne, ampak napenjali sta se, enako snežnobe-

lim popkom v zgodnjem mladostju, preden počijo.

Drugi dan je pa že zopet pela staro pesem: "Ti trije borni kabineti!"

In jaz, kaj čes? Vdal sem se. Sicer ne njej. Bog me varuj! To bi bila lepa vzgoja, kaj? Ampak vdal sem se svojemu treznemu razsodku.

Mh! Sem si mislil, s tremi sobami res težko izhajati. To se pravi, niti se izhajati ne, ker samega sebe v resnici nimam dati ni kam, ni kje. Kaj ne? V spalnici se spi, v jedilnici se je, v posetnici se sprejemajo poseti. Torej kadar ne spiš, ne ješ in posetov ne sprejemaš, tedaj si si pravzaprav brez strehe. In če se hočeš pri svojem ognjišču greti, moraš iti naravnost k štedilniku v kuhinjo, nota bene, ako kuharica nima nič zoper to.

Potemtakem je nedvomno, da bi potreboval še ene sobe, takole sam za se. Pa preprosta bi morala biti, brez tiste lepote in navlake, ki je samo v sitnost in spotiko. Pred vsem naj se ob njenih stenah brez prerekanja valj tobačni dim, in pa noge naj imajo neomejeno prostost v njej, da nisi primoran jih polagati samo na tla, ampak da jih položiš lahko prav tako na stol in kanape, če ti prija bolj tako.

Tako, da naša Minka ima je prav. Saj pravim, soli pa ima, soli, dekle in pa ježček na pravem mestu.

Zato pa, ko je spet nekoč odvila svoje orgelce, ustavim njihovo drdranje, rekaši: "Minka,

potolazi se! Sicer ne, ker ti tako želiš, temuč ker je naš loži zares neroden in neprimeren, ga mislam spremeniti. Pravkar listkam po anonasih, če bi bilo kje kaj ugodnega za nas!"

Zdaj bi pa morali videti, kako se je zablislilo v njenih plavih očih. Kakor kadar se v lapi, jasni noči utrne zvezdica na neizmernem, modrem nebu. Pa poskočila je ter tlesnila z ročico ob ročico, da je kanarček v kletki tam ob oknu ves preplašen sfrfotal s peruti, kužek Rjavček pa, ki je dremal na preprogi pod pisalno mizo, privzdignil glavo in s svojimi velikimi očmi začuden gledal njo in mene. Pa Minka ju je kmalu pomirila. Najprej je vlekla h kletki stol, ter stopivši nanj, je začela kanarčku pripovedovati novico, nato pa se je spravila k Rjavčku pod mizo, ter ga gladeč po mehki dlaki, obvestila o nameravani selitvi. In ko je kanarček zopet zapel, Rjavček zadremal, tedaj sem prišel jaz na vrsto. Okrog vratu se me je ovila ter me poljubila, kakor zna samo naša Minka. Nato pa mi je rekla:

"Veš, papa, po anonasih ti pa ni treba kar nič listkati. Jaz že vem za stanovanje. Včeraj sem si ga ogledala."

"Pojdi no! Ti si si ga ogledala! Kje neki!"

"Res, res! V Osojnikovi vili. Osojnikova Lada mi ga je pokazala, ko sva šli domov iz šole. Pa prav pripravo je in prav moderno. Veš v mezaninu je in jaz

bom imela ondi svoj budoar. Veš!"

Na glas bi se ji bil porogal: toda pri izgovoru besed mezanin in budoar je tako ljubko zakročila svoje rožnate ustnice, da nisem mogel kaj, da bi ji ne pritnil nanje gorkega poljuba.

"Kako pa veš, kaj je budoar?" sem jo nato smehljaje vprašal. "Seveda vem. Kako bi ne? Saj sem čitala v maminih žurnalih. In tam sem brala, da ga ima vsaka dama, comme il faut."

Tako sva se pomenkovala, ona z veliko resnostjo, jaz pa šaleč se z njo. Pomenka konec pa je resen bil za oboje. Kar naenkrat namreč mi posadi klobuk na glavo, sileč, da naj grem najemat stanovanje, sicer pa bo sama šla. Jaz sem se ji seve uprl. Toda ko je, porabivši vse razloge, ki so govorili njej v prid, segla po solzah, katere so, debele kakor grah in svetle kakor rosné kapljice, kadar jih oblije solnce z zlatimi prameni, začele lesti po baržunu njenih rdečih lic, tedaj je strla moj upor, ker vse drugo prenašam laglje, samo solza ne, zlasti onih naše Minke ne.

Zato sem šel ter stanovanje res najel. Pa moram reči, da ne serad, ker je v resnici šik bilo in komfortabel. Saj pravim, okus pa ima dekle!

Predvsem mi je ugajala četrti soba. In ta, sem mislil, bo kakor nalašč za ta. Poseben vhod! Tako je prav! To je, kar sem si že odnekad želel. Ker včasih je prespeto sitno, če drugi vedo, kdaj da prideš v postelj, ko niti sam za to ne veš natančno. Za kadilnico jo pa prirediš na ta način, da vanjo ne postaviš ničesar, čemur bi škodil dim; pa bo. In iz podstrešja privlečeš tisto staro sofo, ki ji tudi blatni čevlji ne morejo storiti kvara. Na kratko, v novem stanovanju si uraynaš življenje po vzorcu mnogopevskih idil brez svilenih vezí obilane kulture.

Tako sem obračal jaz, papa; toda obrnila je Minka, hčerka.

Preselili smo se res v mezanin Osojnikove vile. Pa kaj hudi, ko sem v novem stanovanju prav tako ostal brez strehe, kakor sem bil brez strehe v stanovanju. Sicer je bilo jasno in odločno moje mnenje, da bodi četrti soba zame. Pa vse zastoj! Minka jo je hotela za budoar pa je bilo. Seve kar sama od sebe ji tudi ni padla v naročaj, ker besedni boj je bil srdit in je trajal dokaj časa. Toda ko se je apustila v jok, je zaplakala tako mlo, da bi se moral pesoglavec omečiti, kaj li jaz, ki imam Minko tako neznansko rad. Iz nebesnomodrih oces se ji je ulil potok solza in glasek se ji je od ihtenja trešal kakor srebrnočisti zvok žalujoče strune. Tedaj se pa nisem mogel dalje ustavljati. Tako čudnomehko mi je postalo tam nekje pri arcu, da sem se komaj premagaval, da nisem sam omahnil iz ravnotežja.

"No, Minka, no! Nikar tako!" sem nekam votlo rekel. "Oči si pa ni treba izjokati. Ravno kar sem se domislil, da se zame v istini ne izplača lastna soba, ko sem redkokdaj doma. Pa imej vbožjeme svoj budoar, če ni drugače."

In res, kakor se po aprilski plohi namah izvedri, tako in še naglje se je izjašnil njen obrazek. In ko je obrnila v me po-

gled, motreč, li resno mislim, kar sem ji obljubil, so na njenih žametnih trepalnicah še sicer viseli rosní biseri, toda arnji očki nje sta že bliščali v polnem svitu vedrega neba. Nato pa se je zavrtela od veselega presenečenja, da ji je kratko krilce zafričlo v kolobarčku, zlatorumeni laski pa so se ji usuli po ramenih, da so bili kakor bajni žarki lunine svetlobe, kadar se ulijejo čez snežno plan.

Obenem je pa tudi že zapela:

"L'amour est un p'tit gamin, p'tit gamin, p'tit gamin."

"Minka, Minka! Ali ne znaš nobene lepše!" sem ji nato ogorčen rekel.

Sedaj pa je stekla h glasovirju, udarila na tipke, da so reve bolestno zajecale, ter nagnivši svojo kodrasto glavicico nalik nedolžni grlici, ki ziba se na brezovi vejici, zapoje pomladnemu solncu svojo prvo himno, je dražesto pričela:

"Kako te bom ljubila, ko me srček boli — boli? Ta lanski moj soček pozabljen še ni — še ni. Pozabljen bi bil, ko b' tako luštkan ne bil; ker je luštkan tako, da pozabljen ne bo."

Jaz revež pa, ki bi se bil od ginjenosti skoraj zjokal, pevecico pa objel najrajši in poljubil, sem moral čelo nagubčiti in reči s karajočim glasom:

"Kaj pa je to zopet, Minka? Ali te takih pesmi učijo v šoli?"

"O ne; v šoli pa že ne. O ne! Ali veš, od koga sem se je nau-

čila? Kaj? Ali ne veš? — Od be."

"Pojdi no! Kdaj neki?" se jo začuden vprašal.

"Ali res ne veš? Oh je! Sno Z dr. Brizezovega godovanja prišel tako vesel domov, da si ves čas prepeval, ko si se ru praviljal. Pa tudi mene si zbud da sem poslušala, ker je lep Ali ni? Čuj!"

"Kako te bom ljubila, ko me srček boli — boli?"

"Vidiš, Minka!" sem rekel jevoljen, "ker nimam svoje be, pa je tako. Zares bi mi bilo treba."

"Čemu neki? Kadar bom v doarju, te itak ne bom slisala pa, če boš ravno hotel, boš lahko hodil vanj razpravljati in pet."

To izrekaš, pa je takoj priče z urejevanjem. In hitela je z največjo naglico. Med delom pa tiho pela, venomer ponavljaj refren:

"Boli — boli."

S pohištvo, ki ji je bilo razpolago, je izhajala za silo. S mo nekaj pavovih peres in velikih, pisanih pahljač sem moral nabaviti, da jih je razobesil po stenah in po kotih. In ko bila soba po njenem okusu urejena, se je izselila vanjo s svojo punčko. Pa tudi kanarčka s kletko je prenesla. Rjavček pa sam od sebe šel za njo.

(Konec prihodnjšč.)

Agitirajte za "Prosveto"

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

PRVI DEL.

1.

Bilo je spomlad leta 1918: vojna pomlad, težka in mračna, z vedno širjim prepadom med gladom in izbijem, z onemoglo upornostjo v zraku in s podzavestnim pričakovanjem nečesa velikega, izrednega, kar porajajo samo stoletja in česar v vsej širovi in pomembnosti slabotno človeško bitje niti ne more prav premotriti, kaj še, da bi pojmovalo, da bi doumelo.

Viak je planil iz predora, v žveplen, jedgek dim so bili zaviti vagoni. Z živim čebljanjem so hitela dekleta odpirati okna, dasi je že tu in tam nedostajalo stekel, in svez, prijeten grak se je vili v drveči voz. Vzle temu se mož, ki je sedel v kotu pri oknu, ni mogel odkaljati. Pobledele je in oslabele hkrati in začutil v arcu vbodec, kakor bi imel srčno napako.

— Ne sme me zmagati — je pomislil — zdaj, ko sem že napel rešen!

Ni bilo prvič, da ga je tako obšla slabost, le kašelj ga je danes dušil mučnejše in trdovratneje ko kdaj poprej.

— Polno žvepla je v dimu — je menilo zdravo, čvrsto dekle, ki je opazilo, kako se mož bori sam s seboj, ter mu ponudilo vina. Izpil je požirek, se zahvalil, nato pa je vstal, trudno in težko, da ga je dekle gledalo, ter se opotekel do vrat. Vonj pomladi se je dvigal iz doline in prinašal poživljenja in moči. Izčrpani mož je pil zrak s polnimi pljuči, kašelj se je umiril, odleglo mu je.

Ko pa so na prvi postaji stopili še novi potniki v voz, večinoma ženske, je vzel svojo prtljago, koveč in nekaj zabojčkov, ter se preselil v naslednji vagon, ki je bil skoro prazen.

— Od vojakov gre, kaj pa! — so čebetal dekleta za njim. — Hudo so ga zdelali, reveža!

Ivan Slak se je res vračal od vojakov, kjer so ga mučili od prvega vojnega dne. Kaj je preстал, kdo naj pove! Kolikokrat si je želel smrti, ob pohodih, ko so požari kazali pot, v viharjih, v nočeh brez konca, v urah obupa in groze in blodnih halucinacij, ali je vse to res, kar je življenje vrglo nad nje, nad vso to množico, ki tava z njim kakor izbičena čreda iz polja v polje, iz gore v goro, iz noči v noč! Čemu ta grmada muke? se je vprašal v trenutku oddiha, ko se je ozrl nazaj. Ali zato, da nas prenovi, da vstanemo novi ljudje iz polja grobov? Ali nam je usojeno, da izpijemo kelih do dna, strašni kelih trpljenja? Samo luč užgi, o Večnj, če je tako, da se očem odpre, čemu to trpljenje! Da bomo videli, da najdemo pot iz blodnj in iz globine noči!

In kakor da ni vseh velikih muk dovolj, je prišla naposled še bolezen. Le s svojo žilavo naravo jo je Slak zmagal in okreval. A niso več vedeli, kaj bi z njim, in tako se je zgodilo, da ga je obvestilo poklicalo, naj se vrne v domovino, ki je razrušena in ki potrebuje delavcev. Bil je namreč stavbni risar in kot takega so ga oprostili. Vzle oprostitvi je moral še dolgo čakati, da je stopil na syobodno ulico, kamor ni več mogla za njim železna roka nasilja.

Naposled, naposled vendarle velika ura rešitve! A ni je pozdravil z vrisom. Rešil se je, toda kakšen! Udrtil lic in globokih oči, s tesnim opominjanjem v arcu in trudnih korakov, kakor bi bil starček v sedemdesetih letih, nagibajoč se nad grob, dasi v resnici šele

v dvainštiridesetem! A rešil se je in upa, da za vedno.

V oddelku, kjer je odložil svoje reči, je sedela tridesetletna dama, že prerazkošno opravljena za daljše potovanje, z dvema otrokoma, ki sta bila istotako v finih oblekah. Vprašal je, če ni morda zasedeno, ter se pomaknil k oknu, da bi bolje videl dolino. Ko se je zadnjič vozil po nji, je počivala v trudnem poldnevem solncu v vsej svoji dozorevaajoči lepoti. Odhajal je tedaj v vojake. Pozneje ni več imel sreče, da bi jo videl. Silna vojna vihra je šla v tem čez njo in vrgla ob tla in uničila, kar je vekom ljubovalo. Zdaj? ko se je vračal, ko je gledal razore, skeptane od vozov po sredi dolgih senožeti, ko je stremel nad nešteti potmi in cestami, ki so se široko gnele kar v sredo njiv, ga je zbolelo srce. Zalostno so bežali ob progi razdejani vinogradi in muka se je čula iz njih. Redke oblomljene in pohojene trte so se vile po nemirni zemlji, klicale so, da so preživele vse, a da jih je konec.

— Do tukaj je streljalo — je spregovorila gospa, ko se je na brežini pokazala in naglo spet skrila hiša, ki ji je nedostajal kos strehe. Pogledala je sopotnika in spreletela jo je misel, da je najbrže sušičav, ker je neprestano pokašljeval.

— Da, časniki so poročali — je odgovoril Slak pozorno in iskal po spominu, kje je neki že videl to damo, ki se mu je zdela tako znana.

— Ljudje so se že vsi vrnili, pravijo!

— Saj še bežali niso od tu; kvčjemu najpremožnejši!

Gospa je govorila nekoliko pretirano, umetno, s samoglasniki brez barve, vendar ni bil Slaku razgovor neljub. V zadnjem polletju se je nekoliko otreasel svoje mrkosti. Kolikor strašnejše je postajalo trajanje vojne, toliko bolj so se ljudje zblíževali, če so govorili isti jezik. Tudi Slaku samemu, ki mu je trpljenje le še povečalo mračnost, se je oglašala in utrjevala misel, da se mora sovraštvo umakniti in da se morajo umakniti predvsem one smešne razlike, ki so jih ljudje tako radi in tako umetno gojili med seboj.

— Katera reka je to, mama? — je vprašala deklica, ki je ves čas stala pri širokem oknu. Bila je zdrava in krepka, pravo nasprotje dečka, ki je sedel bled in trudnih oči zraven matere.

— Reka Vipava! Ali je ne poznas? — odgovarja mati. Z napetim zanimanjem zre po ravnini, vsečrez prepreženi s širokimi cestami, ki so že zapuščene, čeprav so uničile krasno polje. V daljavi je videti na njivi žensko in včasí sključenega starca, ki ga svetopisemaka kletev zasleduje daleč v leta počivanja in onemoglosti.

— Ah, kaj so napravili iz naše lepe doline!

— Kakšna mora biti šele Gorica — meni Slak — Gorica, ki je bila toliko časa sredi ognja!

Železniški tiri so se začeli množiti, bližala se je postaja. Koder so se prej širile njive, se razgrinja zdaj črna pušča, prerahla s plevelom in divjimi rastlinami, preprežena z vegastimi, zarjavlimi tračnicami. Prva razočena debela umirajo ob poteh. V daljavi na levi pa, na prekopi rebri, po kateri se vijejo zavinkaste poti, tam je videti kar ves gozd sklečanih dreves, nič višjih od moza, čudovito podobnih okamenemu polku. In kakor daleč se spenja proti zahodu to strmo, visoko ozidje Krasa, povsed sledovi besnih apokaliptičnih jezdecev, gluhih in slepih v strašnem poletu. Nad skalnim zidom pa se boči kopa, najstrašnejša v vsem tem mučeniškem ozemlju. Ves hrib eno samo pokopališče, preorano s strelí vsenavzkriž, da je zemlja izgubila zveznost in ni več mogla držati mrlicev v sebi!

(Dalje prihodnjšč.)

ZAKAJ SE TISOČE LJUDI

poslužuje nas pri pošiljanju denarja v staro domovino?

Zato ker so naše cene najnižje in vsaka pošiljatev je izplačana v najkrajšem času v polnem znesku.

NAŠ PLOVBENI ODDELEK

prejema prijave za potovanje za VSE-SOKOLSKI IZLET V ZAGREB z velikim parnikom AQUITANIA, kateri odpotuje za New Yorka 29. julija, 1925, to s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbijo za Vas in za vašo prtljago med potovanjem. Pišite za pojasnila.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice
CHICAGO ILLINOIS



Imovina
\$20,000,000.00

MI KUPUJEMO VAŠE VLOGE V JUGOSLOVANSKIH DINARJIH